

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS

Aplinkos inžinerijos fakultetas

Pastatų energetikos katedra

Pastato energetinių ir mikroklimato sistemų laboratorija

TYRIMO ATASKAITA

Užsakovas: UAB „Projektų rengimo centras“

Temos pavadinimas:

Jonavoje (Vilniaus g. 31) esančio daugiabučio gyvenamojo namo atitvarų faktinių šilumos perdavimo koeficientų, patalpų oro temperatūros, CO₂ koncentracijos tyrimas

Mokslo sritis: Technologijos mokslai T000

2019 m. sausio 22 d. Sutartis Nr.

Temos vadovas

Giedrius Šiupšinskas
(vardas, pavardė, parašas)

Autorių sąrašas:

Vadovas: Pastato energetinių ir mikroklimato sistemų laboratorijos vedėjas Giedrius Šiupšinskas

Parengė: doc. dr. Giedrius Šiupšinskas, dr. Juozas Bielskus.

TURINYS

1. Darbo objektas ir tikslas	3
2. Matavimo priemonės ir metodika.....	3
2.1 Matavimo priemonės	4
2.2 Matavimo metodika	6
2.3 Skaičiavimo metodika.....	7
2.3.1 Reikalavimai faktiniam šilumos perdavimo koeficiento nustatymui	8
2.3.2 Pastato išorinių atitvarų norminiai reikalavimai	9
2.3.3 Reglamentuojamos patalpų mikroklimato vertės.....	9
3. Matavimo rezultatai.....	10
3.1 Išorinių atitvarų ir patalpų mikroklimato rodikliai	11
3.1.1 Išorinės sienos (19 butas) šiluminės charakteristikos	11
3.1.2 Lango stiklo paketo (19 butas) šiluminės charakteristikos	12
3.1.3 Stogo perdangos šiluminės charakteristikos	12
3.1.4 Išmatuotų atitvarų faktiniai šiluminiai rodikliai	13
3.1.5 Patalpų vidaus temperatūra	14
3.1.6 Patalpų vidaus santykinė drėgmė.....	16
3.1.7 Patalpų vidaus CO ₂ koncentracijos kitimas	17
Išvados.....	19
Priedas (Pastato termografinė analizė)	22

1. Darbo objektas ir tikslas

Darbo objektas yra modernizuotas daugiabutis gyvenamasis namas, adresu Jonava, Vilniaus g. 31.

1 pav. Analizuojamo daugiabučio gyvenamojo namo nuotrauka

Darbo tikslas – realiomis sąlygomis nustatyti minėto pastato išorinių atitvarų (sienos, lango stiklo paketo ir stogo arba stogo perdangos) faktinius šilumos perdavimo koeficientus. Taip pat atlikti šių pastatų išorinių atitvarų termografinės nuotraukos, patalpų oro temperatūros, santykinės drėgmės ir CO₂ koncentracijos matavimus.

Pastatų išorinių atitvarų termografinės nuotraukos, šilumos perdavimo koeficientai bei patalpų mikroklimato rodikliai matuoti „Pastato energetinių ir mikroklimato sistemų laboratorijos“ (PEMS) įranga.

Atitvarų šilumos perdavimo koeficientai nustatomi vokiečių firmos „AHLBORN“ įranga, patalpų oro temperatūrai ir santykinę drėgmę ir CO₂ koncentracijai matuoti naudojami JAV firmos „Onset computer corporation“ jutikliai, lauko temperatūrai matuoti naudojami Didžiosios Britanijos firmos „TINYTAG“ jutikliai, o atitvarų vientisumas įvertinamas JAV firmos „FLIR“ B-660 termovizoriumi.

2. Matavimo priemonės ir metodika

Šiame skyriuje aprašomos naudojamos matavimo įrangos specifikacijos, šilumos perdavimo koeficiento nustatymo metodika ir šilumos perdavimo koeficiento norminiai dydžiai.

2.1 Matavimo priemonės

Šilumos perdavimo koeficientui nustatyti naudojami šie matavimo prietaisai:

- Šilumos srautui per atitvarą nustatyti naudojama vokiečių kompanijos „AHLBORN“ matavimo įranga. Duomenų registravimas atliekamas naudojant 9 kanalų duomenų kaupiklį „Almemo 2890-9“ (2 pav.). Duomenų kaupiklis gali būti naudojamas, kai aplinkos oro temperatūra nuo -10 °C iki +50 °C ir santykinė oro drėgmė nuo 10 % iki 90 % [1].

2 pav. 9 kanalų duomenų kaupiklis „Almemo 2890-9“ [1]

Prie duomenų kaupiklio prijungiami pageidaujami matavimo zondai. Šiuo atveju prijungiamos šilumos srauto plokštelės „ZA 9007-FS“ (3 pav.). Šilumos srauto plokščių matavimo ribos nuo 0 W/m² iki 5200 W/m² [2].

3 pav. Šilumos srauto tankio matavimo plokštelė [2]

CO₂ koncentracija temperatūra ir santykinė drėgmė fiksuojama HOB0 MX1102 prietaisu (4 pav.). Prietaiso CO₂ matavimo riba nuo 0 iki 5000 ppm, o matavimo tikslumas ±50 ppm 5 %, temperatūra nuo 0 °C iki 50 °C, tikslumas ±0,21 °C, santykinė drėgmė nuo 1 % iki 90 % ±0,2 %.

4 pav. Temperatūros, santykinės drėgmės ir CO₂ koncentracijos matavimo ir kaupimo įrenginys HOBO MX1102 [3]

- Patalpų oro temperatūros ir santykinės drėgmės registravimas atliekamas JAV gamintojų „Onset Computer Corporation“ duomenų kaupikliais „Hobo U12-012“ (5 pav.). Duomenų kaupiklis gali registruoti (ir kaupti) šiuos parametrus: oro temperatūrą, santykinę drėgmę ir apšvietimą (priklausomai nuo to ar buvo pasirinktos papildomos funkcijos matavimo laikotarpiu). Temperatūros reikšmes fiksuoja nuo -20 °C iki 70 °C, santykinę drėgmę – 5 ÷ 95 %, o apšvietą – 1 ÷ 3000 lux. Temperatūros matavimo tikslumas $\pm 0,35$ °C (nuo 0 iki 50 °C), santykinės drėgmės $\pm 2,5$ % (nuo 0 iki 90 %) [4].

5 pav. Duomenų kaupiklis Hobo U12-012 [4]

- Lauko oro temperatūros registravimas atliekamas Didžiosios Britanijos gamintojų „Tinytag“ duomenų kaupikliu TPG-4510 (6 pav.). Duomenų kaupiklis gali registruoti aplinkos ir paviršiaus (prijungiamas papildomas jutiklis) temperatūras. Duomenų kaupiklio veikimo ribos yra nuo -40 °C iki 85 °C, be to, jis yra atsparus drėgmės poveikiui, todėl gali būti naudojamas lauke [4].

6 pav. Duomenų kaupiklis TGP-4510 [4]

- Termografinė analizė atliekama JAV gamintojo „FLIR“ B-660 serijos infraraudonųjų spindulių kamera – termovizoriumi (7 pav.). Termovizoriaus temperatūros matavimo ribos yra nuo -40 °C iki 120 °C, matavimo paklaida - $\pm 1\%$. Šio matavimo rezoliucija yra 640 x 400 pikselių [5].

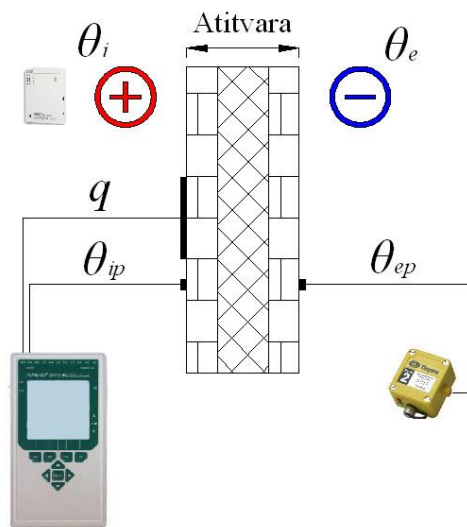

7 pav. Termovizorius „Flir B660“

Analizuoto pastato fasadų termografinė analizė su rezultatų komentarais pateikiama šios ataskaitos priede.

2.2 Matavimo metodika

Matavimo metodika remiasi AHLBORN įrangos gamintojų rekomendacijomis ir aprašymu [7]. Paviršių temperatūros ir šilumos srauto tankio matavimo zonų išdėstymo schema ir šilumos perdavimo koeficiento matuojami dydžiai pateikiami žemiau esančiame paveiksle – schemoje.

8 pav. Zondų išdėstymo vieta ir matuojami kintamieji dydžiai. Duomenų kaupimo įranga

Aukščiau pateiktame paveiksle pluso ženklas apibūdina matuojamos patalpos vidaus, o minuso ženklas – lauko išorės parametrus. Matuojamos patalpos ar pastato viduje įrengiami atitvaros šilumos srauto tankį fiksuojanti plokštelė q ir vidaus paviršiaus temperatūrą θ_{ip} matuojantis zondas. Išorinėje atitvaros paviršiaus dalyje montuojamas temperatūrą θ_{ep} matuojantis zondas. Matuojamos vidaus θ_i ir lauko θ_e oro temperatūros. Išmatuoto šilumos srauto tankio santykis su konstrukcijos elemento paviršių temperatūrų skirtumu parodo faktinį šilumos perdavimo koeficientą.

Kiekvieno taško matavimo duomenys, išorės ir vidaus oro bei paviršių temperatūros taip pat šilumos srauto tankis, buvo kaupiami atitinkamu intervalu (kaupimo intervalas 15 minučių, kiekvieno taško matavimo intervalas ne trumpesnis kaip 1 paros intervalą). Gauti kiekvieno matavimo duomenys analizuojami grafiškai, išskiriant nakties didžiausio patikimumo matavimų intervalą, kuriame stebimi mažiausi fiksuotų reikšmių svyravimai, nes vidiniai ir išoriniai šilumos pritekiai turi didelę įtaką šilumos srauto kitimui, ypač tai juntama dienos metu, kai atitvarą šildo saulė. Todėl tiksliausi atitvaros šilumos perdavimo koeficiento matavimo rezultatai pasiekiami tamsiuoju paros metu, kai išoriniai ir vidiniai pritekiai turi mažiausią įtaką rezultatams.

2.3 Skaičiavimo metodika

Skaičiavimams atlikti naudojama duomenų kaupimo įrangos gamintojų rekomenduojama metodika [2, 7]. Skaičiavimai atliekami naudojant išmatuotą šilumos srauto tankį, patalpos ir lauko oro temperatūrą, bet galima vietoje oro temperatūrų naudoti paviršių temperatūras, tik papildomai turi būti pridedami išorės ir vidaus paviršių šiluminės varžos R_{si} ir R_{se} . Šiame darbe dėl ypač sudėtingų sąlygų pritvirtinant lauko paviršiaus temperatūros

jutiklius, naudojamos tik patalpų vidaus ir lauko išorės temperatūrų bei paviršių šilumos srautų matavimas. Faktinis šilumos perdavimo koeficientas šiame darbe

Faktiniai¹ šilumos perdavimo koeficientai gali būti vertinami taip [8, 7]:

$$U_f = \frac{1}{R_{si}} + \frac{q}{(\theta_{ip} - \theta_{ep})} + \frac{1}{R_{se}}, W/(m^2 \cdot K) \quad (1)$$

arba

$$U_f = \frac{q}{(\theta_i - \theta_e)}, W/(m^2 \cdot K) \quad (2)$$

čia: θ_{ip} – pasirinkto patikimo laiko intervalo vidutinė vidinio paviršiaus temperatūra, °C;

θ_{ep} – pasirinkto patikimo laiko intervalo vidutinė išorinio paviršiaus temperatūra, °C;

θ_i – pasirinkto patikimo laiko intervalo vidutinė vidaus oro temperatūra, °C;

θ_e – pasirinkto patikimo laiko intervalo vidutinė išorės oro temperatūra, °C;

q – pasirinkto patikimo laiko intervalo vidutinis šilumos srauto tankis, W/m²;

R_{si} – vidaus paviršiaus šiluminė varža, m²·K/W (horizontali $R_{si} = 0,13$ m²·K/W, šilumos srautas aukštyn $R_{si} = 0,10$ m²·K/W) [8];

R_{se} – išorės paviršiaus šiluminė varža, m²·K/W, (visomis kryptimis $R_{se}=0,04$ m²·K/W) [8].

Faktinė atitvaros šiluminė varža yra atvirkštinis dydis *faktiniam* šilumos perdavimo koeficientui:

$$R_f = \frac{1}{U_f}, m^2 \cdot K / W \quad (3)$$

Šiame darbe faktinis šilumos perdavimo koeficientas vertinamas pagal 2, o faktinė varža pagal 3 formules.

2.3.1 Reikalavimai faktiniam šilumos perdavimo koeficiento nustatymui

Atsižvelgiant į išmatuotą šilumos srautą ir temperatūrų skirtumą, matavimai turi būti atliekami atsižvelgiant į šias sąlygas [2, 7]:

1. Temperatūrų skirtumas tarp vidaus ir lauko aplinkų oro temperatūrų privalo būti pakankamai dideli. Rekomenduojamas atitvarai su normalia šilumine izoliacija $\Delta\theta > 10$ K, o su didele šilumine izoliacija – $\Delta\theta > 30$ K;
2. Temperatūrų svyravimai visą matavimo laikotarpį turėtų būti kuo mažesni;

¹ **Pastaba:** Čia vartojamas terminas nėra oficialiai patvirtintas ir naudojamas tik šiame darbe.

3. Išmatuotos vertės turi būti registruojamos pakankamai ilgą laiką (pvz. dvi ar net keletą dienų) ir apskaičiuojama, remiantis vidutine verte;
4. Matavimai turi būti atliekami tuomet, kai patalpoje yra pastovi temperatūra (rekomenduojama apie 20 °C);
5. Tiesioginės saulės spinduliuotės, drėgmės ir kitų veiksnių įtaka turi būti sumažinta iki minimumo (pvz. matuoti naktį, matuoti kai sausas oras ir ant sausų paviršių).

2.3.2 Pastato išorinių atitvarų norminiai reikalavimai

Šiame skyriuje pateikiami šiuo metu galiojančių norminių reikalavimų vertės. Faktinės atitvarų šilumos perdavimo koeficientų reikšmės pateikiamos 4 skyriuje bei jos palyginamos su dabar galiojančiais reikalavimais pagal [8]. Šiuo metu galiojančios norminės gyvenamosios paskirties pastatų atitvarų šilumos perdavimo koeficiento vertės [8]:

1 lentelė. Gyvenamųjų pastatų atitvarų šilumos perdavimo koeficientų vertės skirtingo energinio naudingumo klasės pastatams

Atitvaros rūšis	D*	C, B*	C, B	A
Stogas	0,25	~ 0,17	0,15	0,14
Sienos	0,35	~ 0,21	0,18	0,15
Langas (visa konstrukcija)	1,85	~ 1,61	1,4	1,0

Pastabos:

- šilumos perdavimo koeficientai D, C ir B energinio naudingumo klasės atvejais su žvaigždute atitinka 2013-12-09 STR redakciją;
- šilumos perdavimo koeficientai C, B ir A energinio naudingumo klasės be žvaigždutės atitinka 2019-02-01 STR redakciją [8].

2.3.3 Reglamentuojamos patalpų mikroklimato vertės

Statybos techninis reglamentas [9] apibrėžia CO₂ koncentracijos ribinius dydžius tik negyvenamosios paskirties pastatams. Pasirinktos patalpų oro kokybės kategorijos leidžiamo lygio negyvenamosios paskirties patalpose:

- kategorija IDA 1, aukštas oro kokybės lygis – iki 400 ppm CO₂ daugiau negu CO₂ koncentracija lauko ore;
- kategorija IDA 2, vidutinis oro kokybės lygis – iki 600 ppm CO₂ daugiau negu CO₂ koncentracija lauko ore;
- kategorija IDA 3, pakankamas oro kokybės lygis – iki 800 ppm CO₂ daugiau negu CO₂ koncentracija lauko ore;

- kategorija IDA 4, žemas oro kokybės lygis – per 1000 ppm CO₂ daugiau negu CO₂ koncentracija lauko ore.

Šiuo atveju nesant aiškių ribojimų gyvenamosios paskirties pastatams, oro kokybės lygis vertinamas pagal IDA 4 kategorijos reikalavimus, t. y. CO₂ koncentracija patalpose turi neviršyti 1000 ppm (400 ppm lauko CO₂ koncentracijos reikšmė+600 ppm CO₂ didesnė negu CO₂ koncentracija lauko ore.)

Higienos normos [10] pateikia gyvenamųjų bei viešojo naudojimo pastatų reglamentuojami oro temperatūros ir santykinės drėgmės ribinius dydžius.

1 lentelė. Gyvenamųjų patalpų ir lankytojams skirtų visuomeninių patalpų mikroklimato parametrų ribinės vertės [10]

Eil. Nr.	Mikroklimato parametrai	Ribinės vertės	
		Šaltuoju metų laikotarpiu	Šiltuoju metų laikotarpiu
1.	Oro temperatūra, °C	18–22	18–28
3.	Santykinė oro drėgmė, %	35–60	35–65

Šiame darbe priimta, kad šildymo sezono *ribinės sąlygos* patalpoje bus kai:

- CO₂ koncentracija patalpoje neviršija 1000 ppm;
- Santykinė drėgmė yra nuo 35 % iki 60 %;
- Patalpos oro temperatūra yra nuo 18 °C iki 22 °C.

Komfortinės sąlygos šaltuoju laikotarpiu [9]:

- Santykinė drėgmė yra nuo 40 % iki 60 %;
- Patalpos oro temperatūra yra nuo 20 °C iki 24 °C.

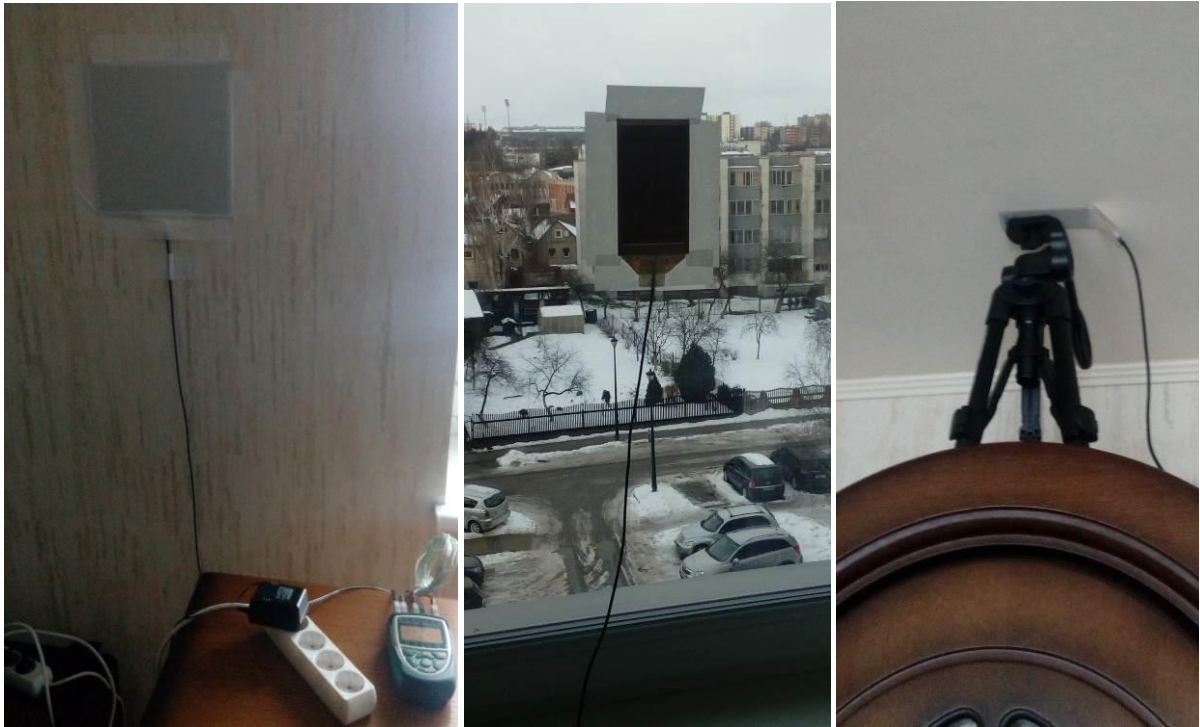
3. Matavimo rezultatai

Matavimo metu kiekviename pastate buvo analizuojami išorinės sienos, stiklo paketo ir stogo šiluminės charakteristikos. Matavimai buvo atliekami su matavimų įranga, kuri yra aprašyta 2.2 poskyryje. Matavimai pradėti nuo 2018-12-26 ir baigti 2019-01-02, duomenų kaupimo intervalas 15 minučių. Šilumos perdavimo koeficientai fiksuoti nuo 2018-12-26 iki 2018-12-31 ir nuo 2019-01-26 iki 2019-01-27. Pirmojo matavimo laikotarpiu nepavyko užfiksuoti stogo perdangos šilumos perdavimo koeficiento (nė vienas butas esantis viršutiniame aukšte negalėjo priimti įrangos), todėl įranga buvo montuojama papildomai kitu metu. Rezultatai plačiau aptarti žemiau esančiuose skyreliuose.

Siekiant išvengti tiesioginės saulės spinduliuotės įtakos šilumos perdavimo koeficiento matavimui, skaičiavimuose naudojami tik nakties rezultatai nuo 00:00 iki 05:00 valandos.

3.1 Išorinių atitvarų ir patalpų mikroklimato rodikliai

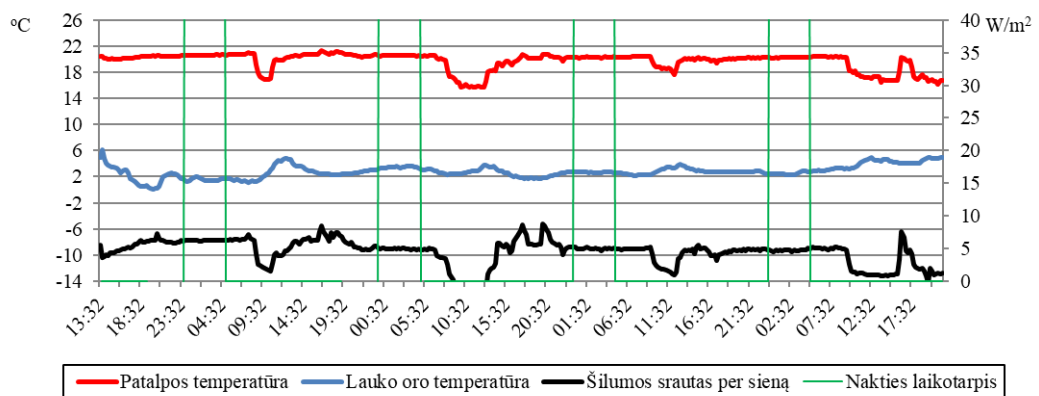
Toliau esančiame paveiksle (9 pav.) pateikiama pastato matavimo vietų nuotraukos.

9 pav. Matuotų išorinių atitvarų (siena, stiklas ir stogas) nuotraukos

3.1.1 Išorinės sienos (19 butas) šiluminės charakteristikos

Analizuotos išorinės atitvaros šilumos perdavimo koeficientas apskaičiuotas pagal žemiau esančio grafiko pavaizduotų intervalų duomenis.

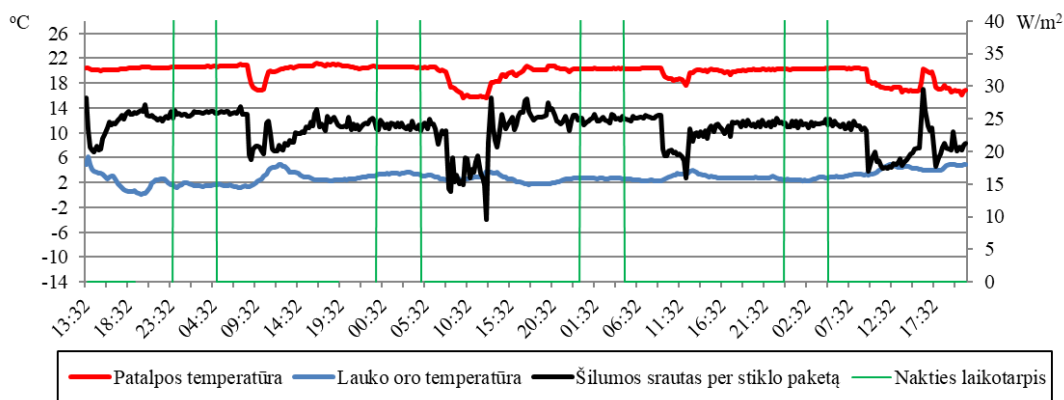
10 pav. Išorinės sienos 19 bute rodiklių matavimo rezultatai

10 pav. pateikti viso laikotarpio matavimų rezultatai. Čia vaizduojama šilumos srautas, vidaus ir lauko temperatūros. Žaliojomis vertikaliomis linijomis išskiriami laikotarpiai, kurių duomenys bus naudojami šilumos perdavimo koeficiento skaičiavimuose (kitų atitvarų

paveikslų su matavimų duomenimis žymėjimas vienodas). Šilumos srautas yra žymimas juoda spalva ir turi antrą skalę (paveikslo dešinėje), o išmatuotos temperatūros – skalę kairėje. Matavimo duomenys apimantys sienos ir lango paketo šilumos perdavimo koeficientą kaupiti pagal metodikoje rekomenduojamą laiką, todėl imtis yra pakankama, kad rezultatai būtų patikimi. Šilumos perdavimo koeficientų skaičiavimui naudojamas nakties laikotarpis nuo 00:00 iki 05:00 val. Taip pat galima pastebėti, kad nakties metu šilumos srautas yra pakankamai stabilus, o temperatūrų svyravimas nedidelis. To pakanka, kad būtų užfiksuotas patikimi rezultatai.

3.1.2 Lango stiklo paketo (19 butas) šiluminės charakteristikos

Analizuotos išorinės atitvaros šilumos perdavimo koeficientas apskaičiuotas pagal žemiau esančio grafiko pavaizduotų intervalų duomenis.

11 pav. Lango stiklo paketo 19 bute rodiklių matavimo rezultatai

11 pav. pateikti viso laikotarpio matavimų rezultatai, čia vaizduojama šilumos srautas, vidaus ir lauko temperatūros. Vertikaliomis linijomis išskiriami laikotarpiai, kurių duomenys bus naudojami šilumos perdavimo koeficiento skaičiavimuose. Šilumos perdavimo koeficientų skaičiavimui naudojamas nakties laikotarpis nuo 00:00 iki 05:00 val.

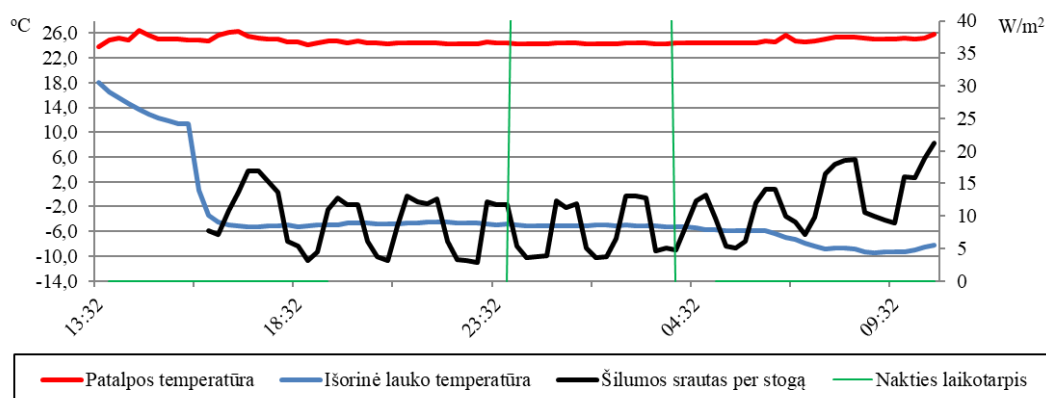
Daugelio pastatų atveju beveik visi langai yra pakeisti jau prieš modernizavimą. Šilumos perdavimo koeficientas apibūdina tik stiklo paketą, tuo tarpu visa lango konstrukcija nėra vertinama. Tikėtina, kad rėmo charakteristikos bus artimos stiklo paketo šilumos perdavimo koeficiento reikšmėms.

3.1.3 Stogo perdangos šiluminės charakteristikos

Stogo šilumos perdavimo koeficiento matavimas yra sudėtingesnis nei kitų išorinių atitvarų, nes visuomet būtinas patekimas į viršutinį daugiabučio butą (tai įgyvendinti ne

visuomet pavyksta). Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį, kad vertinant stogo šilumos perdavimo koeficientą reikia atsižvelgti į tam tikras galimas paklaidas. Jos gali atsirasti dėl sniego, kuris gali būti susikaupęs ant stogo arba dėl pakabinamų lubų, tapetų ir pan. įrengtu patalpoje. Dėl šių priežasčių šilumos perdavimo koeficiento reikšmė gali būti mažesnė („geresnė“). Iš kitos pusės ne visuomet plokštelė gali būti pakankamai tvirtai pritvirtinama, laikui bėgant dėl savo svorio ji gali atsiklijuoti arba nepakankamai tvirtai kontaktuoja su matuojamu paviršiumi, kai kuriais atvejais (šiam pastate taip ir nutiko) plokštelės negalima priklijuoti prie lubų. Tokiu atveju plokštelę reikia prispausti specialiu laikikliu, kuris gali turėti įtakos matavimo rezultatams. Įvertinus minėtas galimų paklaidų priežastis rekomenduotina šį rodiklį vertinti labai rezervuotai, kaip signalinį dydį. Pirmuoju matavimo metu nuo 2018-12-26 iki 2019-01-02 buvo šventinis laikotarpis ir nepavyko patekti į viršutinio aukšto patalpas, todėl stogo šiluminės charakteristikos fiksuotos kitu metu nuo 2019-01-26 iki 2019-01-27.

Analizuotos išorinės atitvaros šilumos perdavimo koeficientas apskaičiuotas pagal žemiau esančio grafiko pavaizduotų intervalų duomenis.

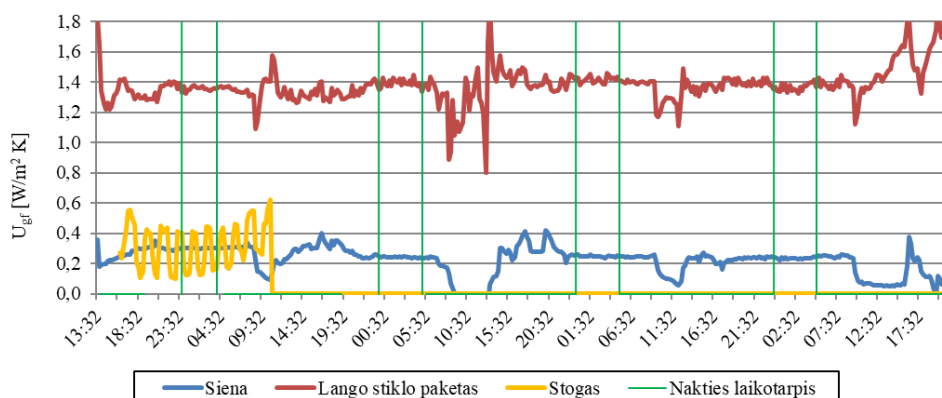
12 pav. Stogo perdangos rodiklių matavimo rezultatai

12 pav. pateikti viso laikotarpio matavimų rezultatai, čia vaizduojama šilumos srautas, vidaus ir lauko temperatūros. Vertikaliomis linijomis išskiriami laikotarpiai, kurių duomenys bus naudojami šilumos perdavimo koeficiento skaičiavimuose. Šilumos perdavimo koeficientų skaičiavimui naudojamas nakties laikotarpis nuo 00:00 iki 05:00 val. Matavimas buvo atliekamas tik vieną parą, šilumos srautas svyruoja, todėl rezultatas gali turėti paklaidą.

3.1.4 Išmatuotų atitvarų faktiniai šiluminiai rodikliai

Pagal jau aptartus sienos, lango stiklo paketo ir stogo atitvarų charakteristikų matavimo duomenis apskaičiuotas faktinis šilumos perdavimo koeficientas (naudota 2 formulė). Vidutinė šių dydžių reikšmė nustatyta pagal didžiausio patikimumo laikotarpio

duomenis (nuo 00:00 iki 05:00). Faktinės šilumos perdavimo koeficientų reikšmės pateikiamos žemiau esančiame paveiksle.

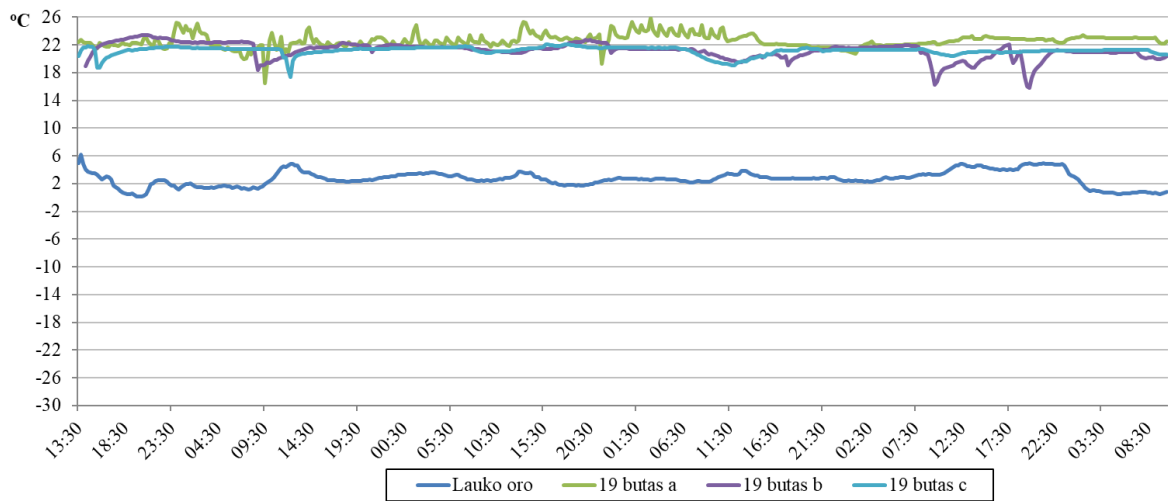
13 pav. Išorinės sienos, lango stiklo paketo ir stogo šilumos perdavimo koeficiento kitimas per analizuotą laikotarpį

Kaip matome iš aukščiau esančio paveikslo didžiausi šilumos perdavimo koeficientų reikšmių svyravimai stebimi dienos metu stiklo atveju, tam turėjo įtakos išoriniai (saulė) ir vidiniai pritekliai, todėl tikrai negalima naudoti šio laikotarpio matavimo rezultatų. Tačiau sienos ir lango charakteristika buvo gana stabilios naktimis viso matavimo laikotarpiu.

Faktinis vidutinis nakties didžiausio patikimumo intervalo (nuo 00:00 iki 05:00 valandos) išorinės sienos šilumos perdavimo koeficientas pagal formulę (2) $U_f = 0,25 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$ ($R_f = 4,04 \text{ m}^2 \cdot \text{K}/\text{W}$), lango stiklo paketo - $U_f = 1,19 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$ ($R_f = 0,84 \text{ m}^2 \cdot \text{K}/\text{W}$), stogo perdenginio - $U_f = 0,25 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$ ($R_f = 3,95 \text{ m}^2 \cdot \text{K}/\text{W}$).

3.1.5 Patalpų vidaus temperatūra

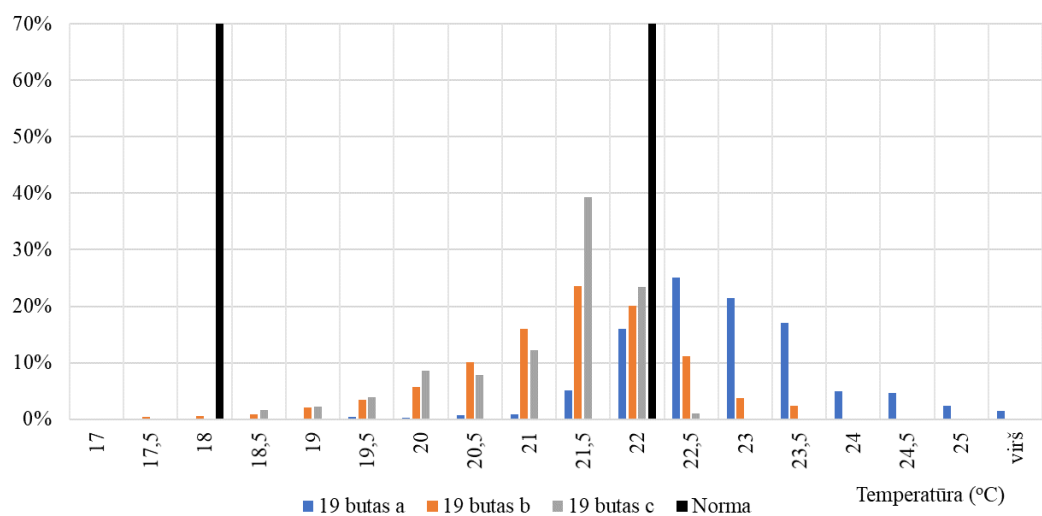
Atliekant pastato energijos balanso skaičiavimus ir siekiant įvertinti patalpose pasiekiamą mikroklimatą, per analizuotą laikotarpį, trijuose atskiruose 19 buto patalpose buvo matuojama oro temperatūra. Kaip jau buvo minėta matavimai buvo atliekami šventiniu laikotarpiu ir buvo labai sudėtinga prietaisus palikti kituose butuose. Duomenys buvo kaupiami 15 minučių intervalu. Matavimai buvo atliekami skirtingose 19 buto patalpose. Kambariai yra išdėstyti skirtingose fasado pusėse, todėl bent iš dalies gali parodyti pastato šildymo sistemos darbą esant skirtingoms išorinėms sąlygoms.

14 pav. trijų matuotų butų patalpų temperatūrų kitimas per analizuotą laikotarpį

Sukauptų duomenų kiekis yra didelis, todėl išvadų pateikimas turi apimti statistinę šių duomenų analizę. Ši analizė leidžia įvertinti kokios temperatūros, santykinio drėgnumo ir CO₂ reikšmės buvo per analizuotą laikotarpį su 95 % patikimumu. Faktinių reikšmių histograma leidžia įvertinti atskirų patalpų mikroklimato rodiklius ir jų pasiskirstymą pagal užduotą rodiklio žingsnį. Tokiu būdu identifikuojamas mikroklimato rodiklių atitikimas norminėms reikšmėms ir nustatomas jų nuokrypis (jei toks pasitaiko). Taip pat galima vaizdžiai stebėti vyraujančią temperatūrą ir apytikrų trukusį laiką.

Skaiciavimų rezultatai pateikiami grafiškai žemiau esančiuose paveiksluose. 15 pav. pateikiama 3 duomenų kaupiklių matavimo laikotarpio histograma. Šiame paveiksle taip pat apibrėžiamos pagal reikalavimus ribinio mikroklimato temperatūros šildymo (nuo 18 °C iki 22 °C) sezono metu [10].

15 pav. trijų matuotų buto patalpų temperatūrų pasiskirstymas analizės metu

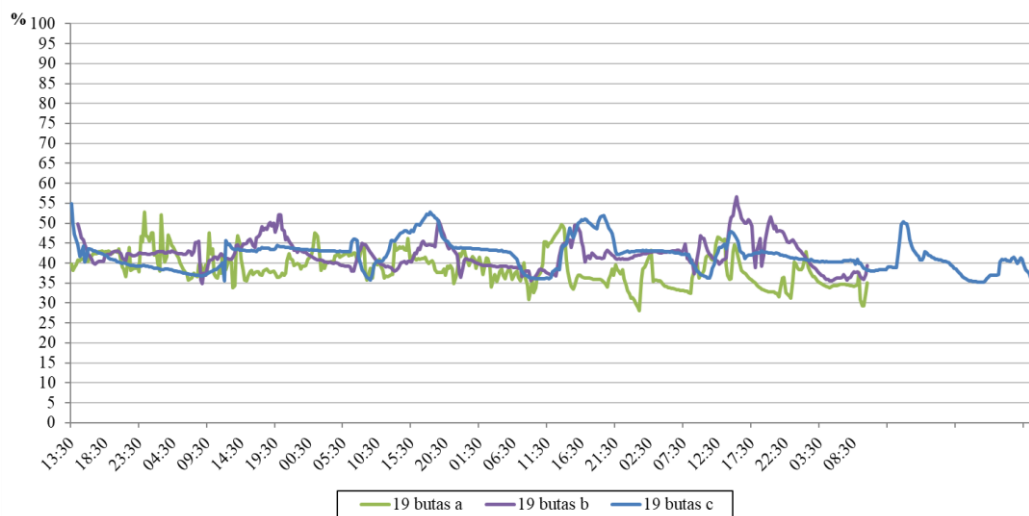
15 pav. ir kitose histogramose juodos vertikalios linijos parodo normines mikroklimato parametrų reikšmes. Aukščiau esančiame paveiksle galima matyti, kad beveik visu matavimo metu visose patalpose viršyta žemutinė 18 °C temperatūros riba. Tik apie 1 % fiksuoto laiko viename kambaryje temperatūros buvo žemesnės už apatinę normuojamą ribą. Didžiąją laiko dalį patalpose temperatūra buvo pakankamai aukšta ir net viršydavo 22 °C (apie 30 % matuoto laiko) ypač vienoje buto patalpoje. Tai rodo pakankamai didelį energijos taupymo potencialą nesumažinant komforto sąlygų, bei temperatūrų pasiskirstymo viename bute gana ženklių netolygumą. Tai rodo, kad konkrečiame bute šildymo sistema nepakankamai reagavo į papildomus šilumos pritekėjimus. Vidutiniškai skaičiuojama, kad sumažinus patalpų vidaus vidutinę temperatūrą 1 °C galima sutaupyti iki 5 % šilumos per šildymo sezoną.

Bendra visų matuotų patalpų vidutinė temperatūra per analizuotą laikotarpį sudarė 21,5 °C, o tai atitinka norminius reikalavimus. Atskirai buto kambariuose vidutinės temperatūros buvo atitinkamai 22,6 °C, 21,1 °C ir 20,9 °C. Po modernizavimo gyventojai linkę palaikyti aukštesnę patalpų temperatūrą artimą komforto temperatūroms (nuo 20 °C iki 24 °C ribose).

Pastaba: analizuojant temperatūros, santykinės drėgmės ir CO₂ koncentracijos matavimų duomenis naudotasi panašiu rezultatų pateikimo ir duomenų apdorojimo principu. Todėl analizuojant kitų objektų rezultatus ši informacija nėra kartojama, o tiesiog pateikiami pasiekti rezultatai.

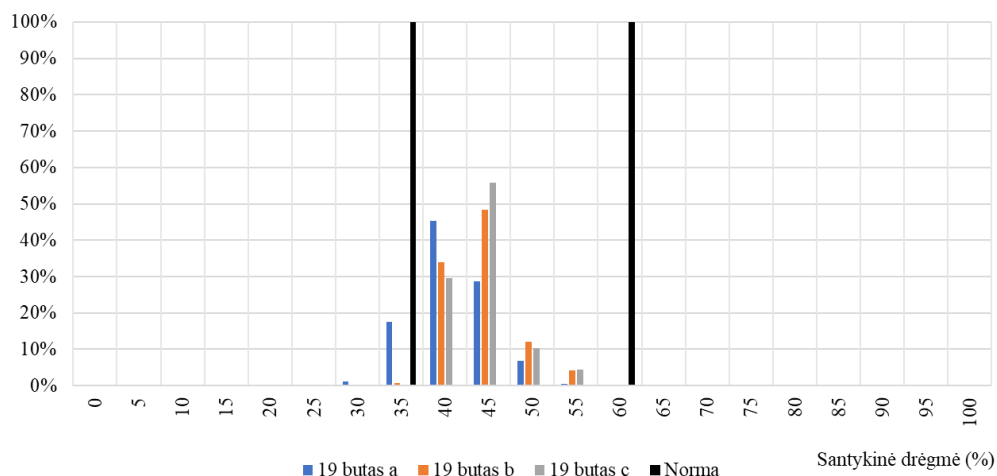
3.1.6 Patalpų vidaus santykinė drėgmė

Tie patys įrenginiai, kurie matavo ir kaupė temperatūrą vykdė ir santykinės drėgmės reikšmių matavimą. Analizuoto daugiabučio gyvenamojo namo atveju buvo kaupiami dviejų buto 19 kambarių santykinės drėgmės rodikliai. Matavimo duomenys pateikiami 16 pav.

16 pav. trijų matuoto buto patalpų santykinės drėgmės kitimas per analizuotą laikotarpį

Sukauptų duomenų pasiskirstymas pagal išmatuotą laiką ir užsiduotą intervalą pateikiamas 17 pav.

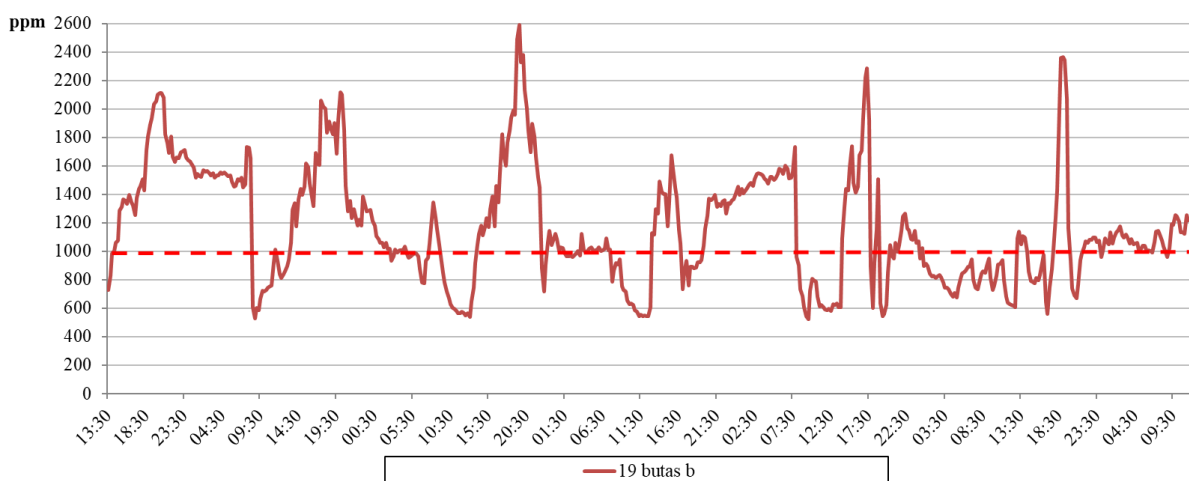

17 pav. trijų matuotų buto patalpų santykinės drėgmės histograma

17 pav. matyti, kad 19 bute santykinės drėgmės reikšmės visą matavimo laiką buvo normos (35 %– 60 %) ribose, o bendra vidutinė jos reikšmė sudarė 40,6 % o tai atitinka norminius reikalavimus. Kadangi matavimo metu lauko temperatūros buvo didžiąją laiko dalį teigiamos arba artimos nuliui todėl patalpose santykinė drėgmė buvo normose ribose. Tikėtina, kad esant labai žemoms neigiamoms temperatūroms oras patalpose tampa sausesnis. Priemonės, kurios leistų padidinti santykinę drėgmę butuose yra brangios labai imlios energijai, todėl dažniausiai neįgyvendinamos.

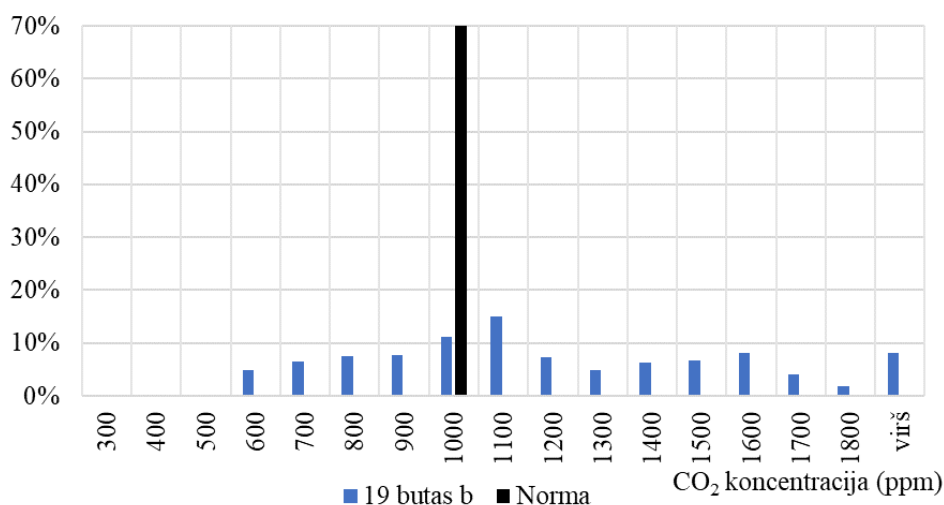
3.1.7 Patalpų vidaus CO₂ koncentracijos kitimas

Siekiant įvertinti oro kokybę bute buvo matuojamas CO₂ koncentracijos lygis ir gauti rezultatai palyginti su minimaliais reikalavimais. Kitaip nei temperatūros ir santykinės drėgmės rodiklių atveju čia CO₂ koncentracija buvo fiksuota tik vienoje patalpoje. Sukauptų duomenų analizė pateikiama žemiau esančiame paveiksle.

18 pav. 19 buto CO₂ koncentracijos kitimas per analizuotą laikotarpį

18 pav. vaizduojamas CO₂ koncentracijos kitimas vertinamuoju laikotarpiu, o 19 pav. šių duomenų histograma (atskirų reikšmių intervalo pasikartojimas per visą analizuotą laikotarpį). Vertikali juoda linija, kuri yra ties 1000 ppm, nurodo norminę CO₂ koncentracijos ribą. Ją peržengus į dešinę (didesnę) pusę patalpose neužtikrinamas reikiamas švaraus oro kiekis.

19 pav. antro buto CO₂ koncentracijos duomenų analizės histograma

Statistinė CO₂ koncentracijos atskirame bute analizė rodo, kad vidutinę reikšmę matavimo metu buvo net 1169 ppm. Ankstesniame 18 paveiksle galima matyti, kad kai gyventojai būdavo patalpose matuoto rodikliu reikšmė beveik viršijo apibrėžtą 1000 ppm CO₂ koncentracijos ribą. Staigus dydžio kritimas paaiškinamas langų bute atidarymu (vėdinimu), tuo tarpu nuoseklus CO₂ koncentracijos mažėjimas siejamas su natūralia infiltracija kai gyventojai išeina iš buto. Faktinės išmatuotos CO₂ reikšmės svyravo nuo minimalios 525 iki

didžiausios net 2591 ppm reikšmės. Iš dalies švaraus oro trūkumą galėtų kompensuoti dažnesnis patalpų vėdinimas, tačiau tai didina šilumos nuostolius, bet neužtikrina optimalių mikroklimato sąlygų ir kaip rodo matavimai didelė koncentracija gana greitai atsistato. Didžiausias efektas būtų pasiektas įrengus mechaninę vėdinimo sistemą su šilumos atgavimu.

Išvados

- *Faktinis* vidutinis nakties didžiausio patikimumo intervalo (nuo 00:00 iki 05:00 valandos) išorinės sienos šilumos perdavimo koeficientas pagal formulę (2) $U_f = 0,25 \text{ W/(m}^2\cdot\text{K)}$ ($R_f = 4,04 \text{ m}^2\cdot\text{K/W}$), lango stiklo paketo - $U_f = 1,19 \text{ W/(m}^2\cdot\text{K)}$ ($R_f = 0,84 \text{ m}^2\cdot\text{K/W}$), stogo perdenginio - $U_f = 0,25 \text{ W/(m}^2\cdot\text{K)}$ ($R_f = 3,95 \text{ m}^2\cdot\text{K/W}$). Atlikus matavimus galima pastebėti, kad nakties metu šilumos srautas yra pakankamai stabilus, o temperatūrų svyravimas nedidelis, be to sienos ir stiklo šilumos perdavimo koeficientas matuotas visą savaitę, todėl rezultatai yra pakankamai patikimi. Šilumos perdavimo koeficientų reikšmės nakties metu kinta nežymiai. Stogo šilumos perdavimo koeficientas dėl objektyvių priežasčių buvo matuojamas tik vieną parą, o matavimo plokštelė buvo prilaikoma papildomo stovo, todėl rezultatas gali turėti paklaidą. Lyginant matuotų atitvarų pasiektus rodiklius galima teigti, kad stogo charakteristika yra gera ir atitinka C energinio naudingumo klasę, tuo tarpu sienos šilumos perdavimo koeficientas atitinka dar aukštesnę B klasės reikalavimus. Lango stiklo charakteristika gana aukšta ir patenka tarp B ir A energinio naudingumo klasių, tačiau reikia atkreipti dėmesį, kad matuotas dydis atspindi tik stiklo paketo šilumos perdavimo koeficiento reikšmę, tikėtina, kad rėmo (priklausomai nuo konstrukcijos) įtaka gali šį rodiklį šiek tiek pabloginti.
- Matavimo metu visose patalpose viršyta žemutinė 18 °C temperatūros riba. Tik apie 1 % fiksuoto laiko viename kambaryje temperatūros buvo žemesnės už apatinę normuojamą ribą. Didžiąją laiko dalį patalpose temperatūra buvo pakankamai aukšta ir net viršydavo 22 °C (apie 30 % matuoto laiko) ypač vienoje buto patalpoje. Tai rodo pakankamai didelį energijos taupymo potencialą nesumažinant komforto sąlygų, bei temperatūrų pasiskirstymo viename bute gana ženklų netolygumą. Tai rodo, kad konkrečiame bute šildymo sistema nepakankamai reagavo į papildomus šilumos priteklius. Vidutiniškai skaičiuojama, kad sumažinus patalpų vidaus vidutinę temperatūrą 1 °C galima sutaupyti iki 5 % šilumos per šildymo sezoną.
- Bendra visų matuotų patalpų vidutinė temperatūra per analizuotą laikotarpį sudarė 21,5 °C, o tai atitinka norminius reikalavimus. Atskirai buto kambariuose vidutinės temperatūros buvo atitinkamai 22,6 °C, 21,1 °C ir 20,9 °C. Po modernizavimo gyventojai

linkę palaikyti aukštesnę patalpų temperatūrą artimą komforto temperatūroms (nuo 20 °C iki 24 °C ribose).

- 19 bute santykinės drėgmės reikšmės visą matavimo laiką buvo normos (35 %– 60 %) ribose, o bendra vidutinė jos reikšmė sudarė 40,6 % o tai atitinka norminius reikalavimus. Kadangi matavimo metu lauko temperatūros buvo didžiąją laiko dalį teigiamos arba artimos nuliui todėl patalpose santykinė drėgmė buvo normose ribose. Tikėtina, kad esant labai žemoms neigiamoms temperatūroms oras patalpose tampa sausesnis. Priemonės, kurios leistų padidinti santykinę drėgmę butuose yra brangios labai imlios energijai, todėl dažniausiai neįgyvendinamos.
- CO₂ koncentracijos atskirame bute analizė rodo, kad vidutinę reikšmę matavimo metu buvo net 1169 ppm. Ankstesniame 18 paveiksle galima matyti, kad kai gyventojai būdavo patalpose matuoto rodiklio reikšmė beveik viršijo apibrėžtą 1000 ppm CO₂ koncentracijos ribą. Staigus dydžio kritimas paaiškinamas langų bute atidarymu (vėdinimu), tuo tarpu nuoseklus CO₂ koncentracijos mažėjimas siejamas su natūralia infiltracija kai gyventojai išeina iš buto. Faktinės išmatuotos CO₂ reikšmės svyravo nuo minimalios 525 iki didžiausios net 2591 ppm reikšmės. Iš dalies švaraus oro trūkumą galėtų kompensuoti dažnesnis patalpų vėdinimas, tačiau tai didina šilumos nuostolius, bet neužtikrina optimalių mikroklimato sąlygų ir kaip rodo matavimai didelė koncentracija gana greitai atsistato. Didžiausias efektas būtų pasiektas įrengus mechaninę vėdinimo sistemą su šilumos atgavimu.

Literatūra

1. Data Logger ALMEMO 2890-9. Operating instructions. [interaktyvus]. Žiūrėta 2017 sausio 5 d. Prieiga per internetą: <http://www.clarksol.com/PDF/Almemo%202890-9.pdf>
2. AHLBORN. 2009. ALMEMO Manual 8 th revised edition. Germany.
3. <https://www.onsetcomp.com/co2> (žiūrėta 2019 m. sausį).
4. HOBO U12 Temperature/Relative Humidity/Light/External Data Logger - U12-012 [interaktyvus]. Žiūrėta 2017 sausio 5 d. Prieiga per internetą: <http://www.onsetcomp.com/products/data-loggers/u12-012>
5. Tinytag Plus 2 [interaktyvus]. Žiūrėta 2017 sausio 5 d. Prieiga per internetą: <http://www.geminidataloggers.com/data-loggers/tinytag-plus-2/tgp-4510>
6. FLIR. FLIR B660 specifications [interaktyvus]. Žiūrėta 2017 sausio 5 d. Prieiga per internetą: <http://www.flir.com/cs/emea/en/view/?id=41957>.
7. https://www.ahlborn.com/en_UK/heat-flux-measurement
8. STR 2.01.02:2016. Pastatų energinio naudingumo projektavimas ir sertifikavimas
9. STR 2.09.02:2005. Šildymas, vėdinimas ir oro kondicionavimas
10. HN 42:2009. Gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų patalpų mikroklimatas

Priedas (Pastato termografinė analizė)